

Katsauksia

Edvard Vilhelm Ahtia †

15. 3. 1953 kuoli kotonaan Helsingissä lehtori **E d v a r d V i l h e l m A h t i a**. Näin päättyi pitkä ja työteliäs elämä, joka oli kokonaan omistettu Karjalan asialle.

E. V. Ahtia oli syntynyt 12. marraskuuta 1867 Dragsvikin kylässä Tammissaaren lähellä. Hänen isänsä konsuli Ernst Vilhelm Stark oli tammisaarelaisia, mutta äitinsä, Emma Constance Elodie Ljungberg, lääninmaanmittarin tytär, oli kotoisin Kristianstadista Etelä-Ruotsista. Syntyperältään Ahtia oli siis täysin ruotsalainen.

Koulunkäyntinsä Ahtia aloitti Tammissaaren reaalikoulussa, mutta jo kesken ensimmäistä lukuvuotta — Ahtian ollessa 12-vuotias — se oli katketa. Hänen isänsä, joka oli kauppiana Tammissaarella, kuoli silloin, ja koska perhe jäi hyvin ahtaaseen asemaan, näytti nuorimman pojan koulunkäynnin jatkaminen mahdollottomalta. Mutta silloin Ahtian Viipurissa asuva serkku, kapteeni Axel Lilius otti pojan luokseen ja antoi hänen jatkaa koulunkäyntiään Viipurin ruotsalaisessa klassillisessa lyseossa.

Siirtyminen Viipuriin muodostui käännekohtaksi Ahtian elämässä. Hän tosin joutui ruotsalaiseen kouluun ja ruotsinkielisen perheen jäseneksi, mutta ympäristö oli suomalainen. Suomen kielen oppiminen oli aluksi tuottanut hänelle melkoisia vaikeuksia, mutta kun hän sai viettää kesänsä suomenkielisen väestön parissa Kannaksella ja muuallakin Itä-Suomessa — mm. kesät 1884 ja 1885 Säämingissä —, hän oppi suomen

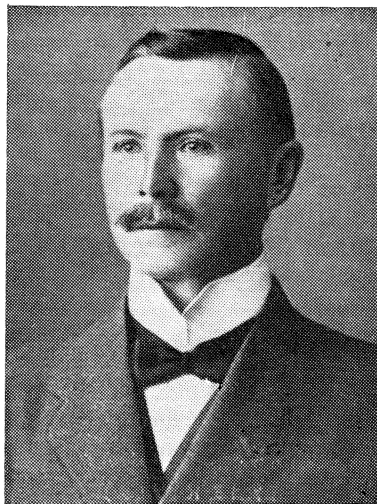
hyvin ja saavutti siinä paljon paremman taidon kuin koulunkäynnin kannalta oli tarpeellista. Kannaksella retkeillessään hän kiintyi suomalaiseen väestöön ja sen kieleen niin voimakkaasti, että nimenomaan karjalaismurteiden harrastamisesta tuli myöhemmin hänen elämäntehtävänsä.

Ylioppilaaksi Ahtia tuli Helsingin ruotsalaisesta normaalilyseosta toukuussa 1886. Yliopistossa hän ryhtyi opiskelemaan historiaa, ruotsia, suomea, latinaa, venäjää ja filosofiaa. Yleinen historia oli hänen virallinen pääaineensa, mutta sivuaineet ja niistä erikoisesti filosofia ja suomen kieli muodostuivat vähitellen hänen varsinaisiksi harrastuksikseen. Kandidaatintutkinnon Ahtia suoritti 21. 12. 1889 (aineina yleinen historia, laudatur, suomen kieli ja kirjallisuus *cl*, ruotsin kieli ja kirjallisuus *cl*, Rooman kirjallisuus *a* ja kasvitiede *a*), mutta hän jäi vielä yliopistoon jatkamaan opintojaan ja suoritti myöhemmin filosofian ja venäjän kielen tutkinnon. V. 1892 Ahtia nimitettiin Viipurin ruotsalaisen klassillisen lyseon venäjän kielen kollegaksi. Näin hän joutui ansaitsemaan jokapäiväisen leipänsä myöhemmästä pääharrastuksestaan hyvin kaukana: *ruotsin*-kielisen koulun *venäjän*kielen opettajana.

Mutta jo kouluvuosinaan Viipurissa ja varsinkin opiskeluvuosinaan Helsingissä Ahtia oli kokenut kansallisen, suomalaisen herätyksen. Viipurilaisessa Osakunnassa, johon Ahtia oli liittynyt, oli harrastus maamme entisyyden tutkimiseen ja nimen-

omaan kalevalaisen kulttuurin esi-neellisten muistojen keräämiseen siihen aikaan sangen voimakas — muistuttakoon vain esim. Theodor Schwindtin toiminta tällä alalla. Kun Ahtia yliopistossa oli vielä seurannut sellaisten taitavien ja innostavien opettajien kuin Julius Krohnin, E. N. Setälän ja Kaarle Krohnin opetusta, ei ole ihme, että hänessä heräsi palava halu saada henkilökohtaisesti tutustua siihen maahan ja siihen kansaan, jonka kieltä, runoutta ja mytologiaa hän oli opettajiensa kuullut käsittelevän. Tämä halu vahvistui hänessä vuosi vuodelta, vaikka hän ei heti valmistumisensa jälkeen voinutkaan sitä tyydyttää, koska toiset, jo aikaisemmin heränneet harrastukset veivät hänen aikansa.

Koska Ahtia oli käynyt koulunsa Viipurissa ja viettänyt kesänsä Kannaksella, hän oli perusteellisesti tutustunut kansan elämään, tilaan ja tarpeisiin. Hän tunsi itsensä karjalaiseksi ja tunnustautui siksi virallisestikin. Huomattakoon, että hän jo v. 1892 otti siihenastisen sukunimensä Starkin tilalle Kannakselta löytämänsä nimen Ahtia. Hän oli todennut myös, että Kannaksen väestö tarvitsi valistusta suojaksi nimenomaan Pietarista päin leviävää vaikutusta vastaan. Tässä mielessä hän Viipurilaisen Osakunnan käsinkirjoitetussa Kaukomieli-lehdessä ehdotti 9. 4. 1890, että Pohjanmaalla alkaneen ja jo muuallekin Suomeen levinneen nuorisoseuraliikkeen periaatteiden mukaisesti Viipurin lääniinkin olisi perustettava seura, joka olisi valistustyön paikallinen johtaja ja jonka piirissä osakunnan jäsenet voisivat toimia kotimaakuntansa kansan hyväksi. Ehdotus sai Osakunnan kannatuksen, ja Ahtia joutui valitun toimikunnan puheenjohtajana hu-

lehtimaan aloitteensa toteuttamisesta. Seuraavan kuukauden lopulla perustettiin sitten Etelä-Karjalan Nuorisoseura keskusjärjestyksi, ja samaan aikaan syntyi myös Viipurin paikallisosasto. Alkanut vilkas toiminta ja seuran ripeä kasvu osoittivat, että Ahtia oli osunut oikeaan. Seura ulotti vähitellen toimintansa useimpiin Kannaksen ja Etelä-Karjalan (so. Viipurilaisen Osakunnan alueen) pitäjiin, ja siitä muodostui ennen pitkää alueen keskeinen kansanvalistustekijä. Sotien jälkeenkin tämä seura on ollut elinvoimaisin siirtoväen keskuudessa toimiva valistusjärjestö. Ahtia otti innokkaasti osaa perustamansa seuran työhön 1890-luvulla ja vielä tämän vuosisadan ensimmäisellä vuosikymmenelläkin. Mutta Ahtian harrastus ei pysähtynyt vain hänen oman osakuntansa alueeseen. Tiedetään, että hän oli aloitteentekijänä myös Laatokan-Karjalan ensimmäisiä nuorisoseuroja perustettaessa 1890-luvun alussa, ja myöhemmin hän toimi sielläkin innokkaana valistumiehenä.

Ahtian halu päästä varsinaiseen kalevalaiseen Karjalaan ei kuitenkaan ollut sammunut. Päinvastoin se oli vain kasvanut niistä haltioituneista kertomuksista, joita niin monet 1890-luvulla »Kalevalan laulumaillo» retkeilleet kirjailijat ja taiteilijat sekä kansanrunoudenkerääjät ja kielen tutkijat (mm. K. F. Karjalainen, I. K. Inha ja V. Alava) olivat matkoiltaan julkaisseet. Niin Ahtia matkusti kesällä 1898 Suojärvelle, jota siellä aikaisemmin käynyt J. H. Erkko oli suosittelut. Mainittu pitäjä oli suhteellisen läheisen sijaintinsa, mutta silti syrjäisen asemansa vuoksi tutustumispaikaksi sangen sopiva, olihan se sentään monipeninkulmaisten salojen takana, kaukana Laatokan rannan asutuskeskuksista. Ahtia asettui Suojärven itärannan keskipaikkeilla sijaitsevaan Kuikkaniemen kylään ja sai majapaikan kauppias Trofimovin talosta. Mutta tuskin hän oli ehtinyt kotiutua asuinpaikkaansa, kun hän sai tilaisuuden tutustua Karjalaan perusteellisemminkin. Suojärveltä oli juuri lähdössä pyhiinvaeltajajoukko Vienanmeren saarella sijaitsevaan Solokan luostariin; Ahtia liittyi joukkoon ja pääsi siten tekemään retken Itä-Karjalan halki. Matka oli rasittava ja kesti useita viikkoja. Suojärveltä kuljettiin osittain veneellä, osittain maanteitse Äänislinnaan, sieltä laivalla Äänisniemen ympäri Poventsaan. Poventsasta oli kuljettava hevoskyydillä Sumaan, ja loppumatka taas laivalla Sumasta Solokkaan. Poventsasta lähtien matkareitti kulki Uikujärven itäpuolitse, alunperin karjalaisen, mutta jo kauan sitten kieleltään venäläistyneen alueen halki. Venäjänkielentaitoisena Ahtia voi kuitenkin hitaasti edistyvän matkan kuluessa kaiken aikaa tarkkailla kansan käyttämää kieltä. Hän kertoi jo tuolla retkellä havainneensa

väestön kielessä runsaasti karjalaisperäistä sanastoa sekä muitakin karjalaisuuksia; mm. paino oli sanoissa ollut säännöllisesti karjalan ja suomen tavoin ensi tavulla.

Solokasta palattaessa Ahtia erosi pyhiinvaeltajajoukosta Äänislinnassa ja matkusti sieltä Pietarin kautta kotiinsa Viipuriin. Tämä matka ja sen aikana saadut vaikutteet muodostuivat ratkaiseviksi Ahtian myöhemmille harrastuksille; hän kiintyi Karjalaan koko sielustaan. Seuraavana vuonna hän palasi Suojärvelle jatkaakseen tutustumista kansanelämään. Tällöin hän kiinnittyi Suojärveen konkreettisemminkin: hän otti vaimokseen asuintalonsa tyttären Irinja Trofimovin. Appelaansa keskuksena pitäen Ahtia sitten lähivuosina miltei joka kesä matkusteli eri puolilla Aunusta aina Syväriä myöten tutustuen kansan elämään ja kieleen. Jo tällöin hän aloitti kieltä koskevien muistiinpanon teon.

Viimeisellä matkallaan — v. 1907 — hän oli Äänislinnassa joutunut asumaan perheeseen, jonka emäntä oli kotoisin Zaozeron (= Järventaukuisen) kylästä itäisimmältä lyydiläis-saarekkeelta. Emäntä oli kertonut, että mainitussa kylässä enää vain vanhimmat asukkaat puhuivat karjalaa (= lyydiä), joten tuo saareke oli jo silloin venäläistymäisillään. Matkalta palattuaan Ahtia kirjoitti asiasta Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran silloiselle sihteerille A. R. Niemelle, mistä oli seurauksena, että SKS myönsi Ahtialle stipendin mainitun murteen sanaston keräämisen aloittamiseksi. Työhön Ahtia aikoi ryhtyä v. 1908, mutta poliittisista syistä — muistettakoon vv. 1906—07 vauhtiin päässyt Raja-Karjalan venäläistämistyö, Kyprianin johtama ns. Karjalan veljeskunta ym. — hän ei enää saanutkaan matkustuslupaa

Itä-Karjalaan. Tämän vuoksi hän ryhtyi suorittamaan stipendityötänsä Suojärvellä, jonka murre oli myös vielä keräämättä. Siten alkoi Ahtian sanastonkeruu- ja tutkimustyö, jota kesti sitten yhtäjaksoisesti lähes kolme vuosikymmentä ja joka täydennystyönä jatkui hänen kuolemaansa saakka. Jo v. 1907 Ahtia oli muuttanut Järvenpäähän — hänen kolleganvirkansa oli näet lakkautettu, ja hän oli joutunut lakkautuspalkalle. Järvenpäässä hän talvisin valmisteli ja täydenteli kesäisin keräämiään aineksia. Suojärven murteen sanastonkeruutyö jatkui — pääasiallisesti kesäisin ja loma-aikoina, sillä v. 1913 Ahtia oli ryhtynyt Helsingin venäläisen lukion suomen kielen opettajaksi — aina vuoteen 1921, jolloin se kärsitti n. 54 000 sanalippua. Vv. 1921—25 Ahtia oli kesäisin Salmassa ja kokosi pakolaisten avulla Aunuksenlinnan ympäristökuntien, lähinnä Riipuskalan ja Nekkulan sanavarastoja, jota kertyi kaikkiaan n. 36.000 sanalippua. Mainitun työn valmistuttua hän ryhtyi kokoamaan Säämäjärven murteen sanastoa. Tämä työ kesti varsinaisesti v:een 1935, mutta Ahtia täydenteli sitä myöhemminkin muistiinpanoistaan. Säämäjärven murteen sanasto on maamme arki-
tojen suurin ja lienee maailman suurin yhden murteen sanasto. Se sisältää n. 130.000 sanalippua.

Näiden kolmen suursanaston keräämisestä muodostui Ahtian elämäntehtävä, todellinen suurtyö. Sanastonkerääjänä ja tutkiemiensa murteiden tuntijana Ahtia oli aivan omaa luokkaansa, jolla ei ole vertaista meidän maassamme eikä tietävästi muualakaan maailmassa.

Viettäessään vuosisatamme ensimmäisellä kymmenluvulla kesiään Suojärvellä ja retkeillessään eri puolilla Aunusta Ahtia teki herätys- ja valistus-

työtä. Hän näki epäkohdat ja havaitsi, miten syntyvä venäläinen koululaitos alkoi vieroittaa karjalaisia näiden omasta kielestä, äärialueilla jopa kansallisuudestakin. Tämä havainto ja hänen oma kansanvalistusintonsa saivat hänet osallistumaan myös v. 1906 perustetun Vienankarjalaisten Liiton toimintaan alusta pitäen. Ahtia toimi mainitun seuran julkaisujen levittäjänä, asiamiehenä ja avustuksien kerääjänä. Sihan seuran piirissä alkoi myös v. 1907 hänen toimintansa karjalankielisten lentolehtisten sepittäjänä. Ahtian kansanvalistusharrastus sekä toisaalta halu tyydyttää karjalaisten uskonnollisia tarpeita näiden omalla kielellä saivat hänet vähitellen kääntämään Raamatun eri kohtia karjalaksi sekä lopulta suunnittelemaan omaa karjalan kirjakieltä. Oltakoonpa viimeksi mainitun tarpeellisuudesta mitä mieltä tahansa, todettava on, että Ahtialla oli ryhtyessään tähän työhön vain tarkoitus tarjota venäjää taitamattomalle ja suomenkielistä painettua sanaa vaikeasti lukevalle karjalaisväestölle jumalansanaa näiden omalla kielellä, siis sama pyrkimys kuin Agri-colalla aikoinaan (»kyllä se kuulee suomen kielen, joka ymmärtää kaikkein mielen»). Tämän harrastuksensa tuloksina Ahtia v:sta 1907 lähtien käänsi vähitellen karjalaksi (= keskiaunukselaismurteelle) **k o k o U u d e n T e s t a m e n t i n**. Painettuina siitä ovat tosin ilmestyneet, tarkoitukseen sovellettua venäläistä kirjaimistoa käyttäen, vain Markuksen, Luukkaan ja Johanneksen evankeliumit, neljä apostolien kirjettä sekä kymmenkunta traktaattia. Suomalaista kirjaimistoa käyttäen Ahtia lisäsi julkaisi kokoelmat »Rahvahan kandeleh» (1922, 136 s.) ja »Vieronvirzie» (= hengellisiä lauluja; 229 s.; 1924), jotka sisältävät sekä alku-

peräistä karjalaista kansanrunoutta ja -tietoutta että suomenkielisten runojen ja laulujen karjalannoksia. Suunnittelemaansa karjalan kirjakieltä palvelemaan Ahtia laati »Karjalan kieliopin» (= äänne- ja sanoppi; ilm. 1938) sekä johto- ja lauseopin ja suomalais-karjalaisen sanakirjan, jotka viimeksi mainitut ovat käsikirjoituksina. Näiden suurempien julkaisujen lisäksi Ahtia on kirjoittanut ja julkaissut joukon alkuperäisiä karjalankielisiä runoja (käyttäen salanimeä *Peiboi Pedri*) sekä muita kirjoitelmia varsinkin karjalaisien omissa aikakauslehdissä aivan viime vuosiin asti.

Ahtian kielentutkimusharrastuksiin läheisesti liittyvänä on vielä mainittava hänen toimintansa bibliografina. Hän nimittäin ehti sivutoinään toimittaa suomea ja sen sukukieliä sekä suomalais-ugrilaisia kansoja tavalla tai toisella käsittelevän kirjallisuuden luettelot vv:lta 1905—1912. Nämä perusteelliset ja runsastöiset bibliografiat ilmestyivät »Finnisch-ugrische Forschungen»-sarjassa vv. 1914, 1922, 1929, 1933 ja 1938.

Kaikki Ahtian muut harrastukset ja niiden tulokset jäävät kuitenkin aivan varjoon sen työn rinnalla, jonka hän suoritti raja- ja itäkarjalaismurteiden sanavarojen ja kansantietouden tallentajana. Hänen saavutuksensa on jo määrältäänkin valtava: kolme täydellistä pitäjänsanastoa, jotka sisältävät yhteensä n. 220.000 sanamuistiinpanoa. Laajin näistä, Säämäjärven sanasto, siis noin 130.000 muistiinpanoa, on noin kolme kertaa niin suuri, kuin suomen murteista kootut ns. täydelliset pitäjänsanastot keskimäärin ovat. Niinpä Ahtian osuus itäkarjalaismurteiden sana-arkistosta, jota on koottu v:sta 1894 lähtien, onkin runsaat 40 %. Mutta jonkin sanaston muistiinpano-

jen lukumäärä ei yksin ole riittävä tae sanaston arvosta; sisällön rikkaus, so. sanojen käyttöä ja merkityksiä kuvastavien, elävästä kielestä saatujen esimerkkilauseiden lukumäärä ja fraseologian monipuolisuus ja täyteläisyys on vieläkin tärkeämpi arvosteluperuste. Nimenomaan viimeksi mainitussa suhteessa Ahtian sanastot täyttävät sangen vaativat mitat. Kun tiedämme karjalaismurteissa olevan ns. johdannaisainesta hyvin paljon — luultavasti karjalaismurteet ovat tässä suhteessa eurooppalaisten kielten rikkaampia — ja kun Ahtian kokoelmat yleensä ja nimenomaan Säämäjärven sanasto sisältävät tätä ainesta ja sitä valaisevaa esimerkistöä sangen runsaasti, voimme käsittää, mikä aarreaitta hänen sanakokoelmansa on sekä sanojen ja muotojen historian että merkitysopin ja lauseopillisten seikkojen tutkijalle. Ja muutakin ainesta on viljalti; mainittakoon niistä vain yhdyssanat sekä paikannimistö ym. erisnimiaines. Tällainen tulos on mahdollinen vain silloin, kun kerääjä tuntee tutkimaan sa kielen läpikotaisin. Ahtia olikin jo työhön ryhtyessään hyvin valmentautunut tehtävänsä, olihan hän ainakin viisi kesää viettänyt karjalaisväestön parissa, vieläpä retkeillyt koko Etelä-Aunuksen ristiin rastiin ja siten perehtynyt eri murteiden äänneasuun. Myöhemmin karjalaismurre, tietenkin lähinnä Suojärven murre, muodostui suorastaan hänen kotikielekseen. Se joka on käyttänyt Ahtian sanakokoelmia, tuntee kerta kerralta yhä suurempaa kunnioitusta hänen työtään kohtaan.

Mutta ilman intomieltä ja antaumusta ei mikään suuri saavutus ole mahdollinen. Ahtialla oli niitä kumpaakin runsaasti. Nuoruudessaan hän oli kiintynyt karjalaiseen kansaan, ja hän oli loppuun saakka usköl-

linen. Aluksi — kuten näimme — hänen työnsä kohteena oli Kannaksen karjalaisväestö, mutta myöhemmin hän ulotti työkenttäänsä Laatokan-Karjalaan ja Itä-Karjalaan. Kansanvalistusharrastus sai vähitellen rinnalleen kielen aineiden tallentamistyön, ja elämänsä loppupuolen hän omistikin sille. Siitä lähtien — v:sta 1908 —, jolloin hän aloitti sanastustyönsä, hän uhrautui sille täydelleen. Työstään hän ei saanut eikä edes toivonut taloudellisia etuja, vielä vähemmän hän tavoitteli kiitosta tai kunniaa. Hän ei liioin mainostanut työtään, vaan teki työtä, vieläpä silloinkin, kun ikä olisi oikeuttanut hänet jo vanhuudenlepoon. Julkiseen sanaan hän vanhemmalla iälläan turvautui harvoin, ja silloinkin hän aina puolusti unelmiensa lempilasta, kar-

jalan kirjakieltä, ja selvitteli sen ominaisuuksia, tähdensi sen oikeutusta ja tärkeyttä.

Ahtian toiminnan johtotähtenä oli syvä kiintymys karjalaiseen heimoon ja sen kieleen ja siitä johtunut samumaton halu saada pelastaa karjalaisen hengen aarteita unhoon joutumasta. Ja hänen oli suotu suorittaa jättiläistyö ennen kaikkea karjalaisuuden ja karjalaismurteiden tuntemisen hyväksi, mutta samalla myös koko suomalaisen kielentutkimuksen hyödyksi. Juuri hänen sanostensa ansiosta karjalaismurteiden tuntemus on meillä niinkin hyvä kuin se on.

Se oli suuren miehen suuriarvoinen elämäntyö. Sen muisto velvoittaa jälkipolvia.

EINO LESKINEN

Lektor Edvard Vilhelm Ahtia †

Am 15. März 1953 endete in Helsinki das Leben von Lektor EDVARD VILHELM AHTIA, ein Leben, dessen Ereignisse und auch Ergebnisse in hohem Mass vom Gewohnten abweichen. Es ist ja nicht ganz alltäglich, dass ein Mann, der aus einer schwedischsprachigen Gegend kommt und schwedischer Abstammung ist, zum Finnentum übergeht und einige Mundarten der Peripherie des finnischen Sprachgebiets so vollständig kennen lernt, dass er sich zu einem unvergleichlichen Kenner derselben entwickelt.

Edvard Vilhelm Ahtia (bis 1892 Stark) wurde am 12. November 1867 im Dorf Dragsvik in der Nähe von Tammissaari geboren. Den Schulbesuch begann er in der Realschule von Tammissaari, musste aber wegen des Todes seines Vaters schon im ersten Schuljahr zu seinem Vetter nach Viipuri übersiedeln, wo er im schwedischen klassischen Lyzeum seine Studien fortsetzen konnte. Dort jedoch erfasste ihn eine so starke Neigung zur finnischen Sprache, dass die Beschäftigung mit ihr später seine Lebensaufgabe wurde. Nach Ablegung der Reiseprüfung im Jahr 1886 studierte er an

der Universität Helsinki Geschichte, Schwedisch, Finnisch, Latein, Russisch und Philosophie. Im Jahr 1889 bestand er die Kandidatenprüfung und übernahm als »Brotberuf« die Stellung des Lehrers der russischen Sprache an seiner früheren Schule, dem schwedischen klassischen Lyzeum von Viipuri. Er hatte jedoch während seiner Schul- und Studienjahre ein starkes finnisch-nationales Erwachen erlebt. Mit Eifer beteiligte er sich an der Volksaufklärungstätigkeit der studentischen Landsmannschaft von Viipuri Ende der 80er Jahre und in den 90er Jahren des vorigen Jahrhunderts. Gerade auf seine Initiative wurde im Jahr 1890 in Viipuri die Südkarelische Jugendvereinigung gegründet und in den nächsten Jahren bemühte er sich um die Gründung von Jugendvereinigungen auch in Ladoga-Karelien.

In seinen Studienjahren war Ahtia von einer unstillbaren Sehnsucht ergriffen worden, die Gegenden zu sehen, wo die eigentlichen Kalevalagesänge herstammten. Im Jahr 1898 reiste er nach Suojärvi und konnte von da aus gleich mit einer Pilgergruppe eine Wanderung durch Ostkarelien in das

Kloster Solovetski machen. Diese Reise entschied Ahtias Schicksal. Er gewann Karelien so lieb, dass er in den folgenden Sommern von neuem dorthin fuhr und im Lande umherwanderte, um überall in Mittel- und Südolonetz bis zum Swir das Volksleben und die Sprache zu erforschen.

Auf seinen Wanderungen nahm Ahtia sowohl in Ostkarelien als auch in Ladoga-Karelien an der Volksaufklärungs- und -erweckungsarbeit teil, desgleichen auch mit Eifer an der Tätigkeit des 1906 gegründeten Bundes der Nordrusslandkarelier. Da sein Studienratsamt im Jahr 1907 eingezogen worden und er somit auf Wartegeld gesetzt war, beschloss er, sich der Sammlung des Wortschatzes der karelischen Dialekte zu widmen. Er beabsichtigte, seine Arbeit in Olonetz im sog. lüdischen Gebiet zu beginnen, aber da ihm — aus politischen Gründen — die Reiseerlaubnis dorthin verweigert wurde, ging er im Auftrag der Finnischen Literaturgesellschaft im Jahr 1908 in Suojärvi ans Werk. Damals begann eine Wörtersammelarbeit, die über 40 Jahre dauern sollte. Diese oft sehr knapp bezahlte Arbeit brachte in das Archiv der Finnischen Literaturgesellschaft drei sog. vollständige Kirchspielwörtersammlungen: für die Mundarten von Suojärvi, der Umgebung von Olonetz und Säämäjärvi, insgesamt etwa 220.000 Wortzettel. Davon ist die Wörtersammlung von Säämäjärvi mit etwa 130.000 Wortzetteln ungefähr dreimal so gross wie der Durchschnitt der vollständigen Wörtersammlungen unserer Archive. *Sie dürfte auch die umfangreichste Ortdialektwörtersammlung der Welt sein.* Alle Sammlungen Ahtias enthalten ein sehr reichhaltiges Beispielmateriale aus der lebenden Sprache, das die Anwendung des reichen und vielseitigen Wortschatzes der karelischen Mundarten illustriert, und bieten somit den Erforschern der Formen-, Be-

deutungs- und Satzlehre dieser Dialekte eine nahezu unerschöpfliche Quelle.

Ahtias starkes Interesse für Volksaufklärung veranlasste ihn, neben seiner Wörtersammelarbeit auch die Veröffentlichung karelischsprachiger Literatur in Angriff zu nehmen und die Schaffung einer »karelischen Schriftsprache« zu planen. Bei dieser Arbeit hatte er nur den Wunsch, der karelischen Bevölkerung, die Russisch nicht verstand und Finnisch nur mit Mühe las, das Wort Gottes in ihrer eigenen Sprache darzubieten. Ahtia hat u.a. das ganze Neue Testament und eine grosse Menge Choräle ins Karelische und zwar in den mittelolonetzischen Dialekt übersetzt, aber auch selbst in karelischer Sprache gedichtet. Im Druck veröffentlicht hat er drei Evangelien, vier Apostelbriefe, etwa zehn Traktate, die Sammlungen »Rahvahan kandleh« und »Vieronvirzie« (=Geistliche Lieder) sowie eine Anzahl Gedichte. Für die Zwecke der karelischen Schriftsprache hat er eine karelische Grammatik (»Karjalan kielioppi«, erschienen 1938) sowie eine Wortbildungs- und Satzlehre und ein finnisch-karelisches Wörterbuch verfasst; die letztgenannten Werke liegen nur im Manuskript vor.

Ahtia opferte sich seiner Arbeit völlig auf. Er erlangte niemals grossen wirtschaftlichen Gewinn und wünschte sich das nicht einmal; noch weniger strebte er nach Dank oder Ehre. Auch pries er seine Arbeit nicht an, sondern arbeitete nur, selbst dann noch, als sein hohes Alter ihn schon berechtigt hätte, sich zur Ruhe zu setzen. Er leistete eine Riesenarbeit vor allem für die Kenntnis des Kareliertums und der karelischen Mundarten, gleichzeitig aber auch für die ganze finnische Sprachforschung. Gerade dank seinen Wörtersammlungen steht in Finnland die Kenntnis der karelischen Dialekte auf so hoher Stufe, wie es der Fall ist.

EINO LESKINEN